

Світлонок

№ 5 (608) Додаток «Нашого слова» № 43 для дітей ВЕРЕСЕНЬ-ЖОВТЕНЬ 2024 РОКУ

PL ISSN 0239-5460 Numer indeksu 366609

Перемисьльські пластуни під час виступу з нагоди 120-ліття Українського Народного дому

світлина з архіву Народного дому (Адам Яремко)

Наше славне місто ЛЬВІВ

Львів — місто у західній Україні, яке знаходиться приблизно 70 км від кордону з Польщею. У ньому проживає майже 720 тисяч мешканців (стан на 2022 рік). Місто заснував у середині XIII століття український князь Данило Галицький (коронувався у 1253 році).

Популярні назви Львова: * Місто Лева, * Місто-Музей.

Покровитель міста — св. Юрій.

Львів — центр українства, рідної мови та культури. Це також місто, де живуть люди багатьох національностей.

У Львові багато архітектурних пам'яток, пам'ятників, церков, шкіл, музеїв, театрів, фірм, ресторанів, кав'ярень та готелів.

Важливі та цікаві місця Львова:

* Львівський національний університет імені Івана Франка * Національний університет «Львівська політехніка» * Український католицький університет (УКУ) * Львівська національна наукова бібліотека імені Василя Стефаника * Будинок учених * Видавництво «Свічадо» * Видавництво Старого Лева * Львівський національний академічний театр опери і балету імені Соломії Крушельницької * Національний академічний драматичний театр імені Марії Заньковецької * Собор Святого Юра (УГКЦ) * Успенська церква (ПЦУ) * Латинська катедра * Вірменський собор * Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького * Львівський історичний музей * Львівська національна галерея мистецтв імені Бориса Возницького * Аптека-музей «Під чорним орлом» * Артцентр «Дзига» * Палац Корнякта та Італійський дворик * Вежа Корнякта та дзвін

«Кирило» * Порохова вежа * Готель «Жорж» * Готель «Леополіс» * Grand Hotel Lviv * Львівська майстерня шоколаду

Ресторани:

* «Ресторація Бачевських» * «Реберня під Арсеналом» * «Голодний Микола» * «Найдорожча ресторація Галичини»

Де можна зайти на добру каву?

* Кав'ярня «Світ кави» * Кав'ярня «Вірменка» * Львівська копальня кави * Львівська мануфактура кави

Пам'ятники:

* Данилу Галицькому * Тарасові Шевченку * Іванові Франку * Адамові Міцкевичу * Іванові Федорову * Михайлові Грушевському * Борцям за волю України

Світлина Катерини Сень

Варто ще подивитися:

* Скульптури левів (у Львові їх дуже багато) * Стрийський парк * Музей народної архітектури і побуту (Шевченківський гай) * Личаківський цвинтар * Янівський цвинтар * Гора Високий замок — найвища

Світлина Катерини Сень

точка міста (413 м) * Гора Лева (Лиса гора) * Львівські підземелля * Океанаріум * Стадіон «Арена Львів» * Головний залізничний вокзал * Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького * Міська ратуша * площа Ринок * Старе місто

Найбільш відомі вулиці Львова:

* проспект Свободи (головна вулиця) * проспект Шевченка; вулиці: * Підвальна * Пекарська * Зелена * Вірменська * Городоцька * Стрийська * Личаківська * Руська * Краківська * Високий замок * Миколая Коперника * Петра Дорошенка * Богдана Хмельницького * Степана Бандери * Генерала Чупринки та інші

Назви мешканців Львова: львів'янин, львів'янка, львів'яни.

Завдання:

* На основі поданого матеріалу про Львів підготуй разом із друзями та своїм учителем цікаву комп'ютерну презентацію. Зорганізуйте також стіл зі смаколикami. Порозмовляйте! Деякі з Вас були вже у Львові, інші — щойно планують екскурсію до цього славного міста... Під час зустрічі знайдіть час, щоб послухати твори відомих львівських співаків та музикантів. Заспівайте пісню «Там, під Львівським замком».

Львів — це українське місто. Але в минулому було й так, що Львів перебував у кордонах інших держав. Запитай свого вчителя, в яких роках наш український Львів знаходився у Польщі?

Ярослава Кобилко

НЕЛЕГКІ ДОЛІ ХЛОПЧИКІВ В ІСТОРІЇ

Якщо ми заглянемо в минуле, то побачимо, що на долю чоловіків випало багато випробувань і нещасть: вони гинули на полюваннях, війнах і повстаннях, здійснювали далекі плавання і відкриття, виходили в Космос і висаджувались на Місяці. Але все починалось із дитинства, тож про долю деяких хлопчиків наша розповідь...

Дитинство хлопчиків Спарти

Дві з половиною тисячі років тому, на півдні сучасної Греції, існувало місто Спарта, мешканці якого прославились як найхоробріші в історії воїни. Мабуть усі знають про «трьохсот спартанців», які, разом зі своїм царем Леонідом, загинули, але зупинили цілу армію. Чому ці люди не боялися

Виховання дітей у Спарти

Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=pV2XjLxpGc0>

смерті? Таємниця криється у вихованні, яке вони отримали в дитинстві.

У Спарти найважчим життя було у хлопчиків. Дівчатка залишалися вдома, із мамою, аж поки не виходили заміж. А от хлопчиків, коли їм виповнювалося сім років відбирали у батьків. Назавжди! Їх відправляли у спеціальні будівлі — казарми, де вони спали покотом на підлозі, підстеливши солому або очерет. Одяг і взуття не давали — ходили голими до 12-ти років. Це робили навмисне, щоб загартувати тіло. Греція — країна тепла, але й там буває холодно, особливо вночі. Щоб зігрітися нещасні хлопчики підстиляли кропиву, вона жалила тіло і їм здавалося, що тепліше.

У кожній казармі був старший — дорослий чоловік, який слідкував за порядком. Уранці він виганяв хлопчиків із будівлі, цілими днями вони тренувалися, виконували різні фізичні вправи: бігали, стрибали, вилазили на скелі, плавали і пірнали. Наукам не навчали, лише змушували співати хором різних пісень. Коли ставали старшими, видавали зброю — спочатку дерев'яну, потім справжню — мечі, списи, дротики... З 12-ти років хлопчики отримували плащі, в які могли загорнутися. Але годували їх украй погано і вони завжди були напівголодними. Хлопчиків заохочували до кра-

Спартанець — значить воїн із дитинства!

Джерело: https://vk.com/wall-151946212_9

діжок: вони повинні були самі роздобути собі їжу. Якщо хтось попадався на крадіжці, того нещадно били — аж до крові: били не за те, що крав, а що попався. Не був достатньо спритним і швидким, щоб втекти!

Спартанці вважали, що відважною і мужньою буде та людина, яка з дитинства пройде через важкі випробування, загартує своє тіло і не боїтиметься болю. Тому хлопчиків не жаліли. Їх змушували битися між собою, а того, хто відмовлявся, били самого бичем. Щороку влаштовували фестивалі бійок — на вівар богині Артеміди клали шматок сиру і голодні діти билися за нього. Подивитись на це видовище приходили дорослі, які криками заохочували хлопчиків або ще й били їх батогами. Взагалі ж, малі спартанці не вважали, що це погано: цінувались ті люди, які стійко зносили біль і страждання.

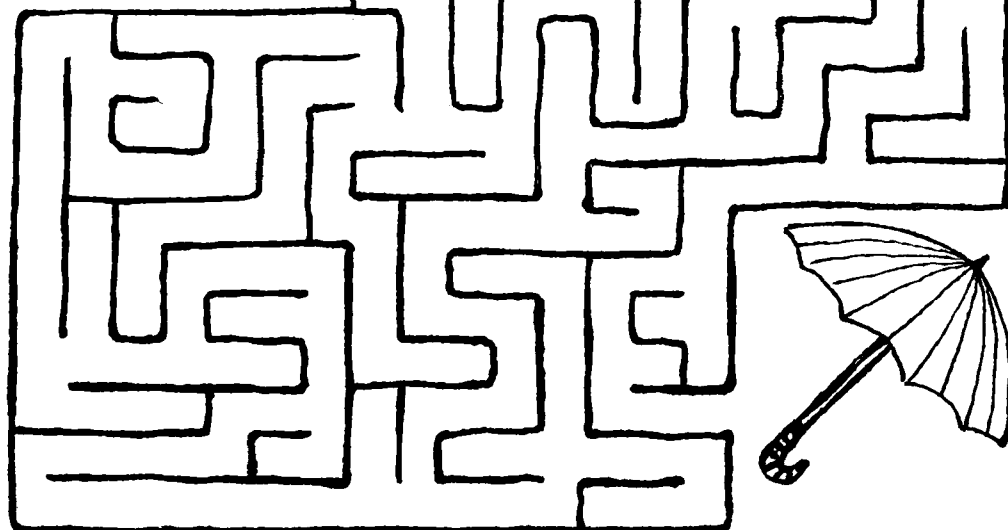
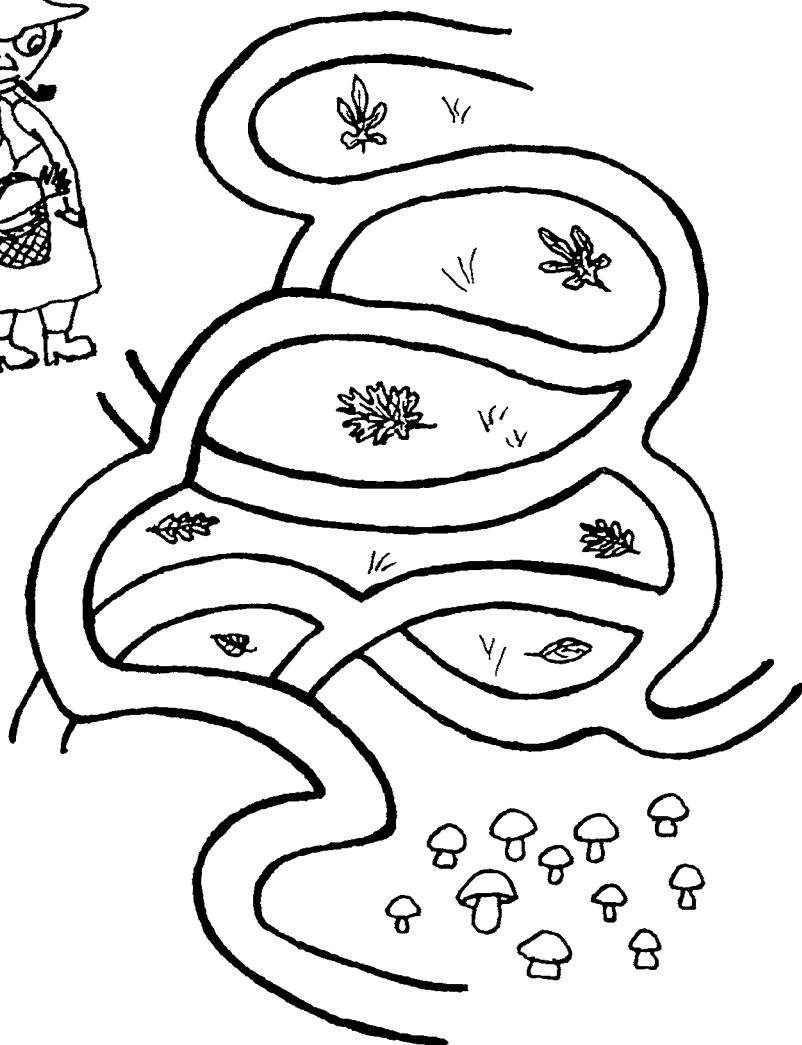
Був ще один щорічний фестиваль, який називався «Diamastigosis» або «биття батогами». Хлопчики, які хотіли перевірити себе, ставали в шеренгу перед натовпом людей і їх били батогами. Тих, хто витерпів усі страждання і не зойкнув, оголошували переможцями. Цей жорстокий «фестиваль» продовжувався багато років: на нього приїжджали подивитися з інших міст і, пізніше, навіть стали продавати квитки. Коли ж хлопчик підросав і йому виповнювалось 17 років, на нього чекало останнє випробування. Юнак піднімався на гору, до храму богині Артеміди. Жерці храму зв'язували його і починали бити батогами, таким чином, як би «принесли жертву» богині. Більшість хлопців, зціпивши зуби, мовчали: їх тіло звикло до болю. Але, якщо хтось не витримував і кричав, то його могли забити до втрати свідомості, або — навіть до смерті. Коли ж биття закінчувалось і хлопець вставав, то він уже був справжнім чоловіком — воїном. Важке дитинство лишалось позаду, попереду було доросле життя, наповнене війнами і походами.

Спартанці поважали один одного. Той, хто ставав другом комусь, захищав його до останнього. Мабуть звідси пішло прислів'я: «Сам гинь, але друга виручай!». Але вони з презирством відносились до своїх рабів — «ілотів», яких не вважали за людей. Відмовлялись і від предметів розкоші, не мали золотих і срібних монет. Щоб люди не тягнулися до грошей, їх виготовляли як великі бруски заліза, котрі ніхто не хотів брати. Хоча спартанці і не цікавились науками, але вони вчилися висловлювати свої думки коротко і ясно, тому їх мова називалась «лаконічною» (від назви тієї області, де вони жили — Лаконіки). Навколо міста не будували укріплень. Вони вважали, що самі захистять місто, краще фортеці. І найпочеснішою вважали смерть на полі бою. Тому всі боялись спартанців. Навіть Олександр Македонський, який завоював пів світу, не зважився йти на них. Люди, які з дитинства пройшли важку школу випробувань і страждань, уже нічого не боялись і вміли за себе постояти.

Олександр Любич

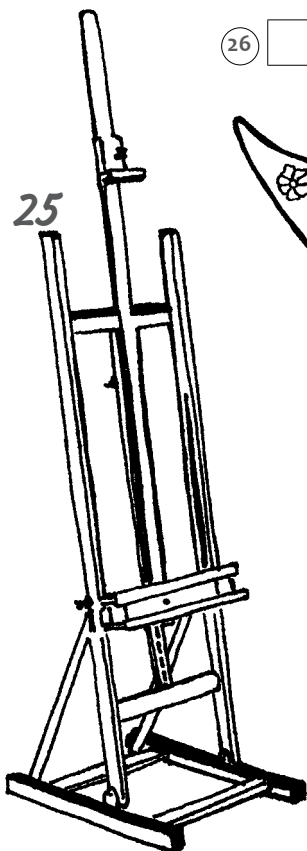
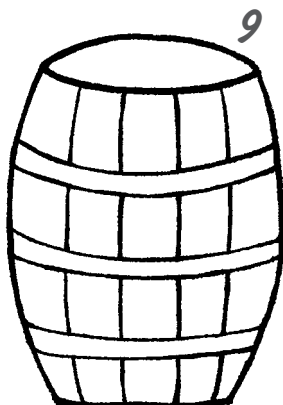
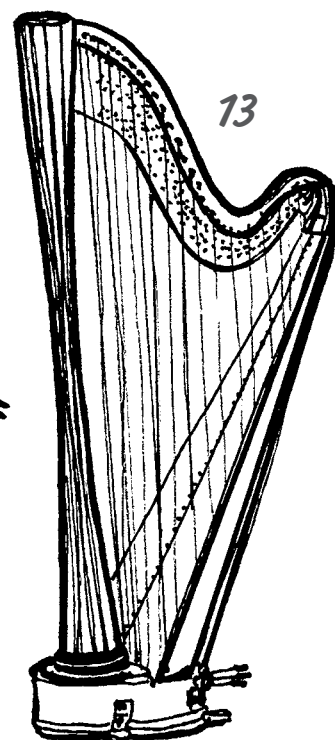
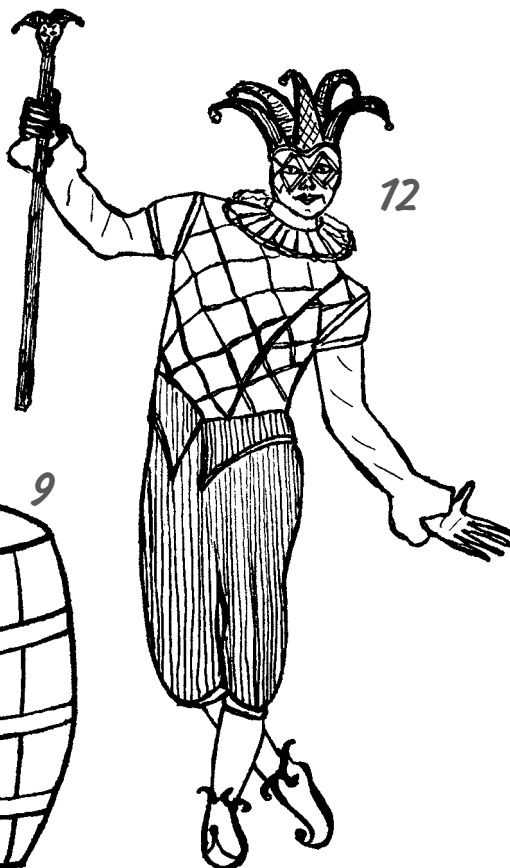
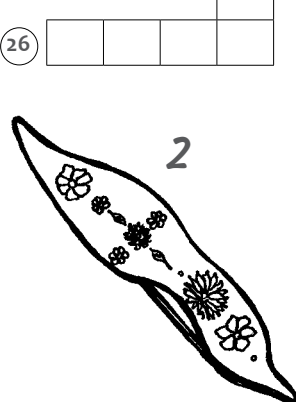
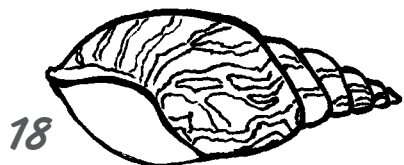
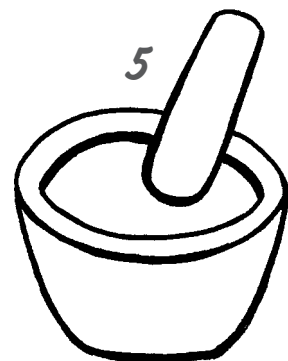
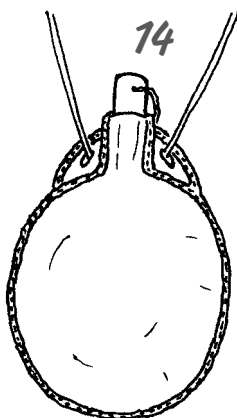
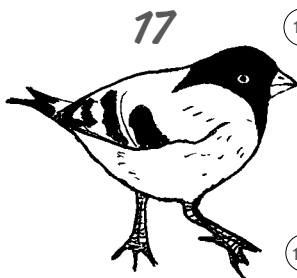
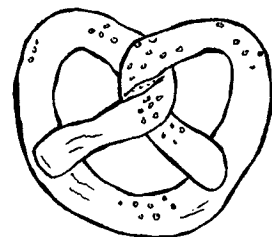
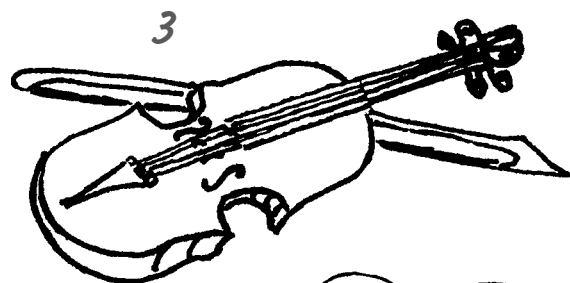
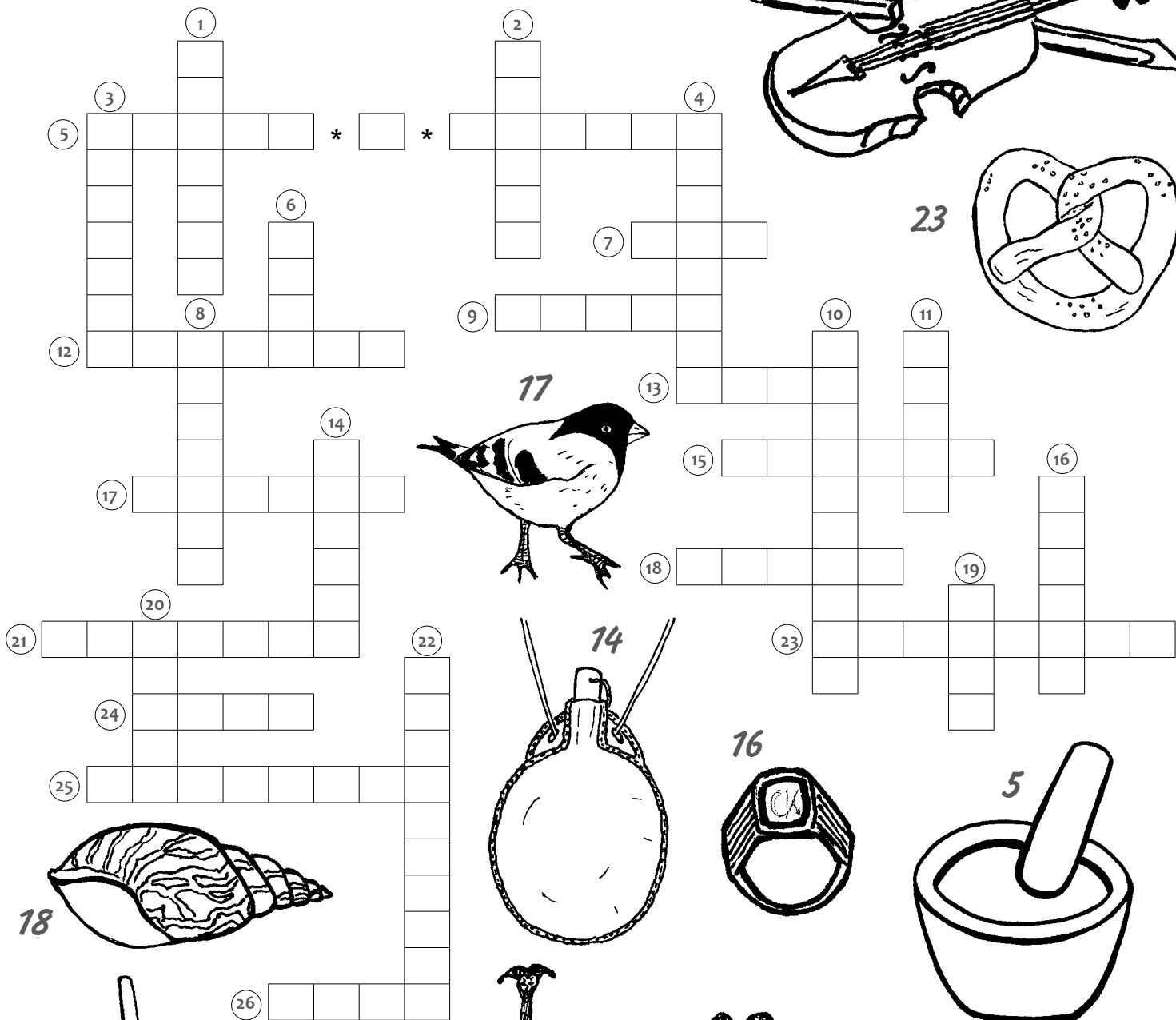

У Долину Мумі-тролів також прийшла осінь. Нюхмумрик збирається йти на гриби. Покажи йому стежку, якою він повинен іти, щоб дійти до галявини з їстівними грибочками. Розфарбуй рисунок. 😊

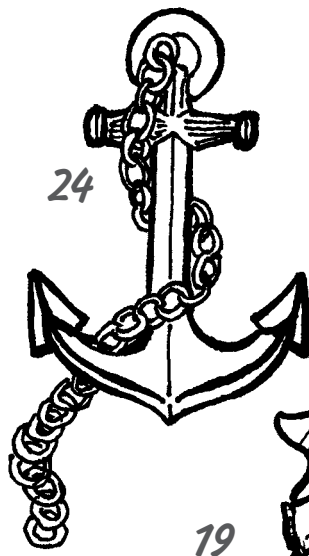
Мумі-Троль хотів би йти на гриби з Нюхмумриком. Він бігає по хаті, тому що не може знайти парасольку. Дощові чоботи вже знайшов і взувся. Допоможи йому знайти парасольку — познач дорогу, щоб він міг швиденько її дістати та приєднатися до Нюхмумрика. Розфарбуй рисунок. 😊

Розгадай кросворд. Розфарбуй рисунки.

6

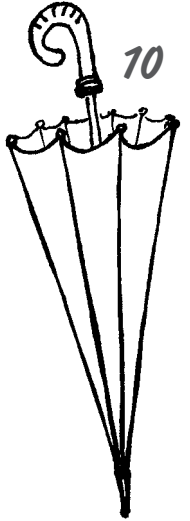

24

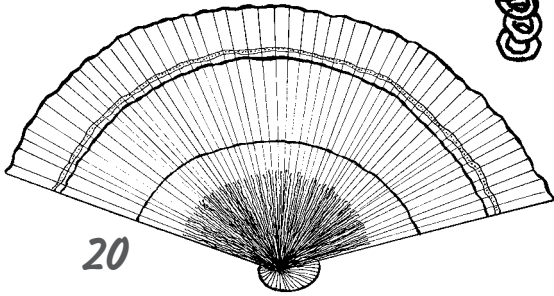
21

15

10

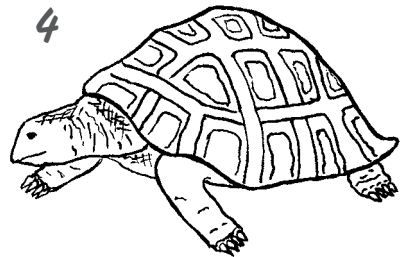

20

19

4

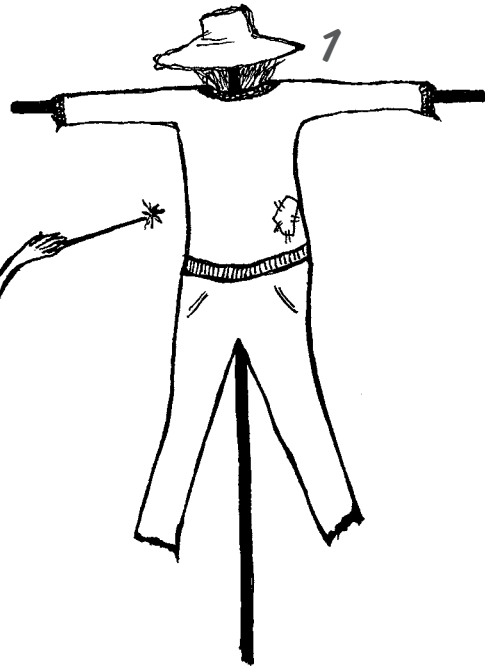
8

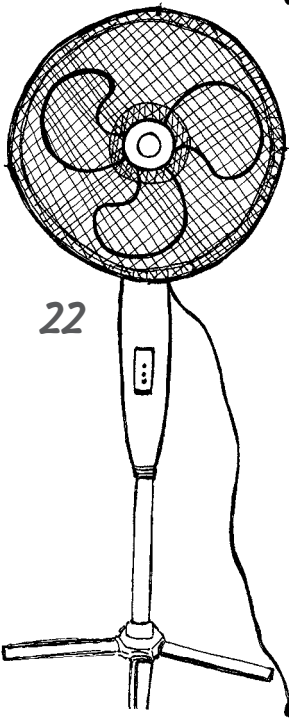
11

7

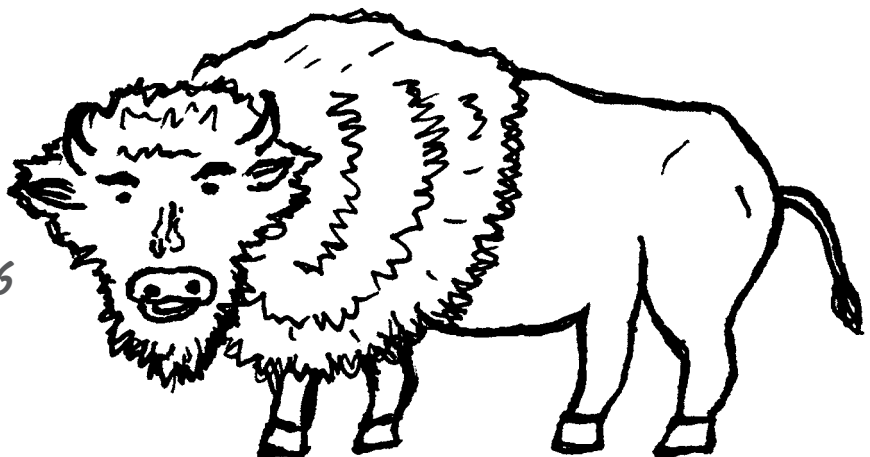

1

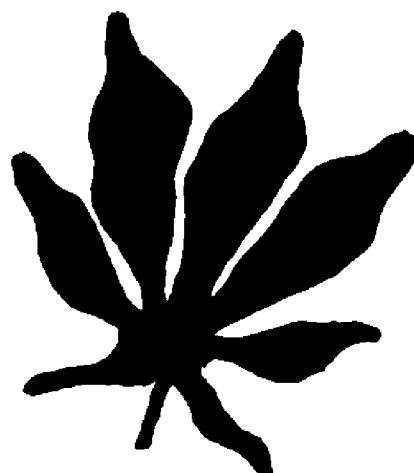
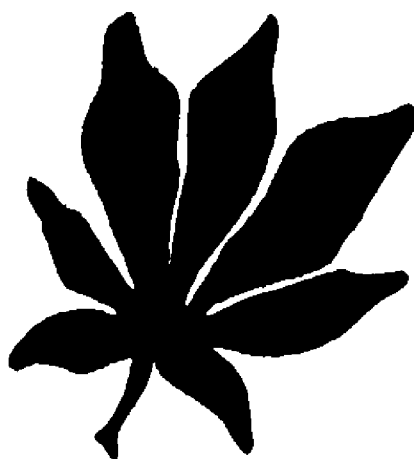
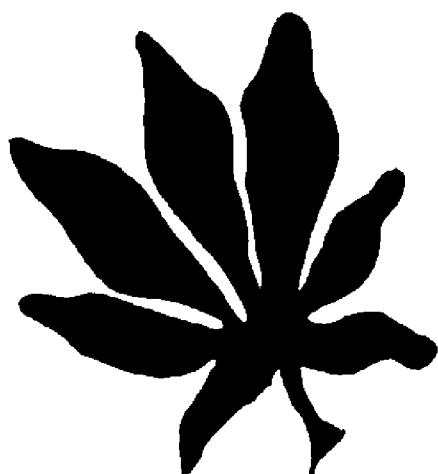
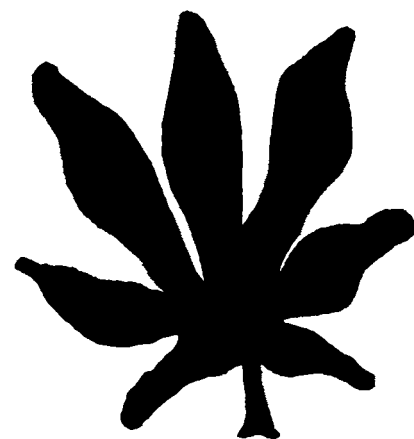
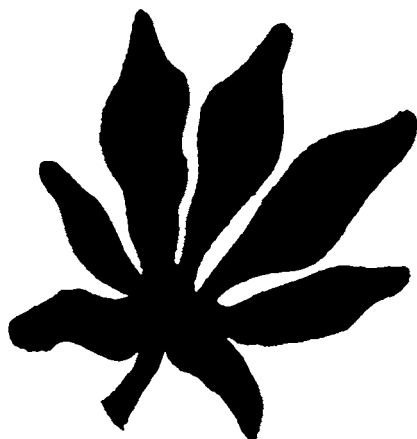

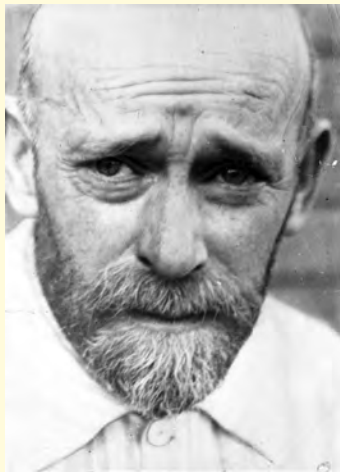
22

26

Котра тінь точно відповідає листочкові? Зачеркни її. Розфарбуй листок осінніми кольорами. 😊

«Януш Корчак: скульптор дитячих душ» (Марша Талмедж Шнайдер)

Януш Корчак — видатний польський педагог, письменник, лікар і громадський діяч. Людина, яка відмовилася врятувати своє життя заради дітей. Це подвиг, на який здатна тільки мужня, смілива, непохитна у своїх поглядах людина.

Януш Корчак — псевдонім, а справжнє його ім'я та прізвище — Генрик Гольдшмідт. Народився 22 липня 1878 року у Варшаві, а загинув у німецькому таборі смерті у 1942 році. З самого дитинства він багато читав — «Світ зник з-перед моїх очей, існувала лише книжка». Можливо, саме читання книжок вплинуло на його письменницький хист. Книжки Януша Корчака відомі на цілий світ, писав польською, але вони перекладені різними мовами, наприклад, українською: *Пригоди короля Мацюся, Дитя людське, На самоті з Богом, Правила життя, Мацюсеві пригоди, Як любити дітей*. Написав приблизно 25 книжок. За свою літературну творчість автор отримав у 1937 році Золотий академічний лавр Польської академії літератури.

Та найголовнішою місією Януша Корчака було навчання дітей та опікунство над ними. Був новатором захисту прав дітей і повної їхньої рівноправності. Вміло поєднував професію лікаря з педагогічним талантом. Великою його заслугою стало відкриття Дому сиріт — варшавського сиротинця для єврейських дітей, яким і керував упродовж 30-ти років. Пізніше почав працювати над створенням сиротинця і для польських дітей — «Наш дім». Обидва сиротинці були прихистком для багатьох дітей 7–12 років. Що було цікавим у цих інституціях: тут запровадили самоврядні сейм, суд, випуск газети, нотаріус, позичкову касу.

Та почалася Друга світова війна... Трагедія торкнулася і дітей сиротинців: 7 серпня 1942 року територію Малого гетто, де містився Дім сиріт, оточили німецькі поліцаї. Це була «велика акція» — знищення мешканців Варшавського

гетто. Янушу Корчаку запропонували врятуватися, але він відмовився — разом із 200-ма дітьми та багатьма вихователями він загинув у жорстокому гітлерівському таборі смерті біля села Треблінки...

А ще відомо, що великий гуманіст три роки перебував в Україні — найдовше під Києвом, де 1917 року працював лікарем одразу в трьох сиротинцях по 18 годин на день. Саме у Києві Януш Корчак написав свою всесвітньовідому книжку *Як любити дитину*, де кожне слово випромінює любов та повагу до дітей.

Відомими стали і 10 його заповідей, одна з яких: «Люби свою дитину будь-якою — неталановитою, невдачливою, дорослою. Спілкуючись із нею — радій, тому що дитина — це свято, що поки що з тобою».

Минулого року світ відзначав 145-річчя від дня народження Януша Корчака. Його іменем названо багато вулиць, побудовано пам'ятники. Найбільше їх у Польщі, наприклад, у Варшаві на єврейському цвинтарі та в центрі, біля Палацу культури. Цей пам'ятник відкрили 2006 року. Віддати шану патрону своєї школи № 3 міста Зелонка (Zielonka) поїхали брати з України Данило Якімчук і Семен Якімчук та їхній друг Губерт Чайка (Hubert Czajka; на світліні).

Проект «УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО — НАШЕ БАГАТСТВО» в Ельблонзі

Щороку діти з Ельблонжчини з нетерпінням очікують початку жовтня, коли-то проводяться художні майстер-класи. У цьогорічній зустрічі, що відбулася 5 і 6 жовтня, взяло участь понад 60 дітей із пунктів навчання української мови з: Вільчонт, Годкова, Лелькова, Млинар, Пасленка, П'єненжна, Слобіт та Ельблонґа.

Учасники з великим заангажуванням брали участь у цікавих заняттях. Деякі, під опікою художниці Наталії Герасимчук, творчо ство-

ривали картини на полотні, використовуючи акрилові фарби та мольберти, немов справжні художники. Інші брали участь у майстер-класах «Умілі руки» та виконували маки, синьо-жовті пташки та прикраси з фетру (фетр — filc) під опікою Людмили Шубіної. Дітей зацікавили також заняття рукоділля з панею Катериною Семенюк, під час яких вони проявляли неабияку фантазію, проєктуючи браслети, брелоки та прикраси з кольорового бісеру, дерев'яних і керамічних намистин (намистини — koraliki) та шnurка.

Нещоденною для дітей була зустріч із Марціном Томасіком, актором ельблонзького театру, який організував інтерактивні

розваги, спрямовані на концентрацію уваги та тренування пам'яті. Дуже корисні заняття і необхідні всім, адже сьогодні у добі смартфонів та усяких інформатичних технологій діти стають гіперактивними та мають великі проблеми з концентрацією уваги.

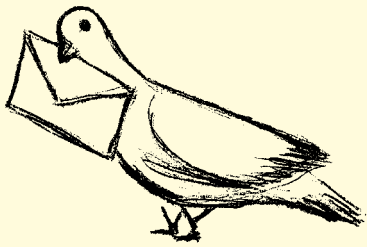
Прекрасною розвагою для учасників зустрічі вихідних днів була «музична вітальня». Вчителі музики Наталія і Тарас Дулиші навчили дітей нових пісень та з пристрасстю забавляли їх під час карооке і музичних ігор. Несподіванкою для всіх учасників і організаторів був концерт, який подарували наші гості з України, що тимчасово оселилися в околицях міста Піла.

Культурознавчий захід «УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО — НАШЕ БАГАТСТВО» реалізований Ельблонзьким відділом Об'єднання українців у Польщі — це надзвичайно цінна ініціатива спрямована до українських дітей, яка проходить під дбайливим оком голови пана Степана Дембіцького.

За фінансову підтримку ми вдячні Староству в Ельблонзі та Об'єднанню українців у Польщі.

Любомира Тхір

«СВІТАНКОВА» ПОШТА

Добрий день, Дорогий «Світанку»!

Ми, учні восьмого класу Початкової школи ім. Лесі Українки з українською мовою навчання у Бартошицях, час від часу під час уроків української мови читаємо «Світанок» — додаток до «Нашого слова».

У вересні ми почали уроки української мови від вакаційних спогадів та огляду нашого улюбленого часопису для дітей, з якого багато довідуємося про життя наймолодшого покоління українців у Польщі.

Після ознайомлення з публікацією під назвою *Ксеня Шумилович зі Щецина про любов до української культури* («Світанок» № 3 за травень–червень 2024 року), ми хочемо поділитися з Тобою своїми враженнями від прочитаного.

Нас дуже зацікавило інтерв'ю з друго-класницею зі Щецина. Від розповіді Ксені ми отримали багато позитивного наставлення до життя, а також до цього, щоб пригадуватися над нашим українським майбутнім. У Ксені дуже зрілий погляд на ситуацію українців у Польщі, широкі й різноманітні зацікавлення, у тому числі Україною, актуальними подіями, історією та культурою.

Ксеня, безперечно, є авторитетом для багатьох молодих українців із Польщі, але й також з України. Вона справжня українська патріотка, творча і розумна дівчина. На нашу думку, вона дуже амбітна та вміло поєднує навчання зі своїми хобі.

Надіємося, що може колись Ксеня схоче відвідати нашу школу в Бартошицях, а тим часом, за посередництвом «Світанка» маємо ще кілька запитань до Ксені.

Дорога Ксеню!

На основі свого шкільного досвіду, що Ти змінила б у навчальному процесі у початкових школах у Польщі?

Якби Ти написала книжку, про що вона би була?

Як Тобі вдається поєднувати навчання з так різноманітними хобі?

Які би Ти нам дала поради, як проводити вільний час?

У якій країні ти хотіла би жити у майбутньому?

Чи важко бути українкою у Польщі та зберігати свою ідентичність?

У який спосіб допомагаєш українцям, які внаслідок збройної агресії Росії на Україну появились у Польщі і як Ти оцінюєш їхню патріотичну поставу?

Ми дуже дякуємо Редакції «Світанка» за те, що ми могли пізнати Тебе. Нас дуже цікавить

українська культура та життя дітей і молоді у Польщі та надіємося, що отримаємо від Тебе відповіді на наші запитання.

Передаємо вітання Тобі та Редакції.

Учні восьмого класу

та Любомира Тхір, учителька української мови

ЯК ПРАВИЛЬНО?

- перекупник
- перекупщик

- духм'яний
- духмяний

- за останній час
- останнім часом

- штрих-код
- штрихкод

- сутінки
- сумерки

- пів-Києва
- пів Києва

- проїзний
- проїздний

- Давайте підемо!
- Ходімо!

- Доброго вечора!
- Добрий вечір!

- Боючись
- Боячись

- Ярмарок
- Ярмарка

- Цвітна капуста
- Кольорова капуста

- Дорожна сумка
- Дорожня сумка

- Освідчений
- Освічений

- Таїланд
- Тайланд

- Яблунька
- Яблунка

- Скринка
- Скринька

- Завдяки їм
- Завдяки ним

- Солдат (у родовому відмінку)
- Солдатів (у родовому відмінку)

- Наносити удар
- Завдавати удару

- Нуль
- Ноль

- Начисляти
- Нараховувати

- Польща
- Польша

- Ікібана
- Ікебана

- Близнюки (зодіакальне сузір'я)
- Близнята (зодіакальне сузір'я)

- Один із половиною метр
- Один із половиною метра

Світанок — додаток «НС» для дітей

Відповідальна редакторка: Катерина Сень
Малюнки: Катерина Степан

Адреса редакції:
«СВІТАНОК» ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa
Електронна пошта: switanok@nasze-slowo.pl

Dodatek „Switanok” dofinansowano ze środków Budżetu Państwa.